

Från ordnat liv till tiggeri

Resan norrut genom Europa blev en mardröm för det rumänska paret Gabriela Diia och Marian Mistocli. De hamnade i fattigdom och utsatthet och mötte svenska strukturer som vände dem ryggen. Deras historia gestaltas i Östgötateaterns dokumentära teaterföreställning Bröllopsresan.

Text: Birgitta Haglund | Bild: Peter Holgersson | [Prenumerera](#)
| Artikel i SocialPolitik nr 4 2015

Den ekonomiska krisen fick Gabriela Diia och Marian Mistocli att lämna sitt ordnade liv i Milano, där de blivit arbetslösa som en följd av landets ekonomiska kris. De for för att söka jobb i Sverige men det gick inte alls som de hade hoppats – de hamnade i mycket svåra ekonomiska omständigheter. Till slut var de tvungna att börja tigga.

Gabriela, som har romskt ursprung, och Marian, som är rumän, har tidigare levt i både Storbritannien, Frankrike och Belgien innan de slog sig ned i Italien. De gav sig ursprungligen av från Rumänien för att de var arbetslösa och inte kunde försörja sig i sitt hemland.

Det var på ett soppkök i Johanneskyrkan i Linköping som Gabriela Diia träffade manusförfattaren Ylva Julén och blev involverad i Östgötateaterns dokumentärteaterprojekt. Föreställningen – som innehåller värme, humor och nyskriven musik – bygger på hundratals intervjuer med EU-migranter som försörjer sig genom att tigga, och med östgötar.

– Jag hoppas att den här föreställningen ska kunna förändra synen på människor som tigger, att alla som ser den ska börja bemöta dem mer mänskligt, säger Gabriela Diia. Du behöver inte ge pengar, du kan ge ett leende och hälsa tillbaka.

– När du tigger väljer du att inte stjäla, inflikar Ylva Julén.

– Ja, precis, svarar Gabriela. Ändå blir tiggare ofta behandlade som kriminella.

Ett par veckor innan det är premiär för Bröllopsresan träffar jag Gabriela Diia och Ylva Julén i Norrköping. Ylva berättar att hon har bearbetat det digra intervjumaterialet och byggt en berättelse kring det rumänska parets upplevelser och de människor som de mötte på sin resa. Vi får en inblick i ett Europa där många människor är fattiga, i de tuffa livsvillkor som råder för de EU-migranter som tigger i vårt land, en syn vi nu blivit mer eller mindre tvungna att vänja oss vid.

– Genom det lilla berättar vi det stora, säger Ylva Julén.

Gabriela har under det omfattande intervjuarbetet fungerat som Ylvas översättare och koordinatör och på det sättet öppnat dörrarna till en värld som hade varit svår för henne att få tillträde till annars.

– De goda vardagsstunderna med uteliggarna under Tullbron i Linköping hade inte uppstått om jag inte haft Gabrielas hjälp att bygga tillit. Hur skulle jag ha uppfattats som blond, välvillig svensk om jag kommit dit ensam och sagt att jag vill göra en berättelse om deras liv? Många av de intervjuade EU-migranterna var analfabeter och anade inte ens vad teater var för något.

Gabriela spelade teater som barn och hon medverkar på scen i uppsättningen. Hon har tidigare studerat juridik i Rumänien och är uppväxt i ett välbärgat hem. Hon och Marian tillbringade 13 år i Milano där Gabriela arbetade bland annat som bartender, receptionist och väktare. Hon stortrivdes i den staden.

– Vi lämnade allt där, säger hon, och då menar hon även parets tre barn som numer lever hos hennes mamma i Rumänien.

Väl framme i Sverige fick hon och Marian övernatta tio månader i sin bil som stod parkerad vid Ikea i Linköping.

– Jag tvättade mina kläder på toaletten i affärscentret.

Hon hade aldrig kunnat föreställa sig att det skulle vara så svårt att få jobb och bostad här. Att hon varit tvungen att börja tigga har hon ännu inte avslöjat för sina tre barn.

Idag är Gabriela visserligen anställd på Östgötateatern och

Marian arbetar på en byggfirma, men med parets nuvarande situation, inneboende hos en av skådespelarna på teatern, går det inte att ta hit barnen.

– Vi har inget eget hem, och vi skulle förstöra deras skolgång. Men i framtiden...

Den ser hon ljust på. Eventuellt kan arbetet på teatern fortsätta. Hon kommer definitivt stanna i Sverige, säger hon.

När hon och Ylva träffades i det där soppköket bar Gabriela fortfarande sina extravaganta kläder från Gucci och Versace – hon stack ut bland de andra besökarna.

– Det slog mig att om den här resan ned i avgrunden kunde ske så snabbt för Gabriela, så kan det även hända mig, säger Ylva.

– En viktig fråga för mig i det här arbetet har varit att få höra hur människor kan överleva i denna förnedring, fortsätter hon.

Kanske genom att bygga en stark gemenskap och ibland kunna le åt sin situation. Gabriela beskriver hur de utsatta människor hon mött mitt i allt elände kunde skämta och faktiskt skratta tillsammans, hur de alla delade med sig. Hjälptes åt. Hon har själv stått på centralstationen i Linköping och ringt runt till olika myndigheter, tagit diskussioner med vården, polisen. De andra EU-migranterna sökte upp henne dagligen. Hon blev deras informella hjälpcentral.

Gabriela ger ett temperamentsfullt intryck, är frispråkig och engagerad. Om hon tycker att något är fel skrädder hon inte orden, inte heller i mötet med svenska myndigheter. Hon anser att hon har blivit ignorant bemött. Men när Ylva följde med henne till Arbetsförmedlingen uppförde sig personalen plötsligt annorlunda.

– Jag hade med mig en bandspelare, förtydligar Ylva.

– Vissa myndighetsanställda utnyttjar situationen om de märker att du inte känner till svensk lag. Du skickas bara runt till olika ställen, säger Gabriela.

På banken fick hon inte öppna ett konto eftersom hon saknar svenskt id. Hennes italienska godkändes inte, det är inte inplastat.

– I Italien kostar det hundra euro att plasta in ett id-kort. Så jag gav bankkassörskan mitt rumänska id-kort, det är inplastat, men det var inte heller bra för att det var rumänskt, suckar Gabriela ironiskt och gestikulerar med händerna så att glittret i hennes nagellack blixtrar.

Hon har fortfarande inget eget bankkonto, trots sin anställning, och hon känner en stor besvikelse över hur det svenska systemet fungerar. Liksom över vissa svenskars bemötande.

– Jag har stött på mycket rasism här. Människor har sagt åt mig att åka hem igen.

Har du blivit annorlunda bemött i andra länder?

– Ärligt talat, innan jag kom till Sverige har jag aldrig stött på problem. Inte ens nu när jag har en anställning här på Östgötateatern vill de svenska bankerna ordna ett konto åt mig. Om jag betalar skatt borde jag ha rätt att få ett bankkonto.

Gabriela menar att kultur kan inge hopp hos människor, få dem att inse att de inte är ensamma, exempelvis i sin kamp mot rasism. Hon betonar att det inte går att förändra strukturer på egen hand. Att folk behöver gå samman.

– Jag har i det här arbetet mött ett Sverige som jag inte kände till tidigare, säger Ylva. Bara det att få perspektiv från de människor som tigger och se hur dörr efter dörr stängs för dem, inte sällan med teorier om deras karaktärsdrag, exempelvis lögnaktighet och kriminalitet. Och det blev tydligt hur lätt fördomar och rasism kan glida iväg till en allmän sanning. En viktig tanke med det här projektet är teaterns möjligheter att återupprätta en strimma humanism. Nyanserade berättelser är ett av de viktigaste instrument vi har för att öppna för inlevelse och förståelse av andra människor.

Faktum är att rumänerna redan har kunnat ta del av detta teaterprojekt – rumänsk tv har producerat en dokumentär om arbetet. En rumänsk reporter läste om projektet på internet, blev intresserad eftersom tiggeri är en laddad fråga i

Rumänien, och kontaktade teatern. Filmen fick en rekordstor publik på över en miljon tittare. I Rumänien råder det konsensus kring att utblottade rumäner som åker utomlands och tigger skambelägger landet. Likaså att samtliga rumäner som tigger är romer, att de gör det för att de inte vill arbeta. Ylva och Gabriela har sett romernas situation i Rumänien på nära håll, hela ensemblen besökte byn Pauleasca.

– Jag är uppväxt i en större rumänsk stad och det var första gången jag besökte ett romskt läger, jag kände faktiskt inte till att de lever under så fattiga omständigheter, säger Gabriela.

– Det var som att åka tillbaka till 1800-talet, människorna där svälter, de har inte rinnande vatten, ingen värme mitt i vintern, central hjälp och infrastruktur når dem inte, säger Ylva.

Många av de EU-migranter som tigger och som intervjuats i teaterarbetet kommer från Pauleasca. Där såg Ylva och Gabriela åtskilliga hus under uppbyggnad. Så slantar som hamnat i tiggarmuggarna har uppenbarligen använts väl.

Hur har då alla dessa erfarenheter påverkat Gabriela? Hon säger att hon har förändrats sedan hon kom till Sverige. I början förvånades hon över att vissa EU-migranter var analfabeter. Hon tyckte att de inte tagit tillvara på möjligheterna att utbilda sig.

– Jag såg det som ignorans, men det är inte deras fel, det är systemets, säger hon. Idag har jag lärt känna mig själv bättre och blivit humanare i min syn på andra.

Birgitta Haglund

Bröllopsresan spelas på Östgötateatern i Norrköping i november och från den 5 februari 2016 i Linköping.

Texten är skriven innan premiären. Här är några recensioner av föreställningen:

kultursidan.nu

[Sveriges Radio Kulturnytt](#)